

Asia: VN/35359/2022

Lausuntopyyntö: Kasvutyöryhmä

Lausunnonantajan lausunto

Millä konkreettisilla toimenpiteillä voitaisiin vauhdittaa talouskasvua kestäväällä ja julkista taloutta vahvistavalla tavalla? Esitelkää kolme vaikuttavinta toimenpidettä.

- (1) EU-maiden ulkopuolelta tulevan työvoiman saatavuusharkinnasta luopuminen ja maahanmuuton lupaprosessien kehittäminen

Suomen talouden suurin haaste liittyy väestörakenteeseen. Työikäisen väestön supistuminen on suurelta osin synnyttänyt julkisen talouden alijäämän sekä yrityksiä vaivaavan työvoimapulan, joka hidastaa kasvua ja investointeja, ml. tuottavuuden kehityksen kannalta tarpeellisia TKI-investointeja. Ensisijainen lääke on maahanmuuton kasvattaminen.

Ei ole helppo poliittisesti kontrolloida sitä, kuinka paljon Suomeen muuttaa ulkomailta työntekijöitä. On silti asioita, joita on mahdollista tehdä nopeallakin aikataululla tilanteen parantamiseksi. Tällaisia ovat muun muassa:

- saatavuusharkinnasta luopuminen
- lupaprosessien vauhdittaminen mahdollistamalla sähköinen tunnistautuminen ilman tarvetta käydä prosessin alussa fyysisesti tunnistettavana
- lupaprosessien vauhdittaminen laajentamalla kansalliset viisumit kaikkeen työperäiseen maahanmuuttoon
- automatisaation kasvattaminen lupaprosessien käsittelyssä
- perheenyhdistämisen helpottaminen

- (2) Investointeihin tukeminen

Tuottavuuden kasvu edellyttää investointeja. Sujuva luvitus ja tehokkaat hallinnolliset prosessit edistäisivät asuntojen, liikenneinfrastruktuurin sekä kaupan, palveluiden ja teollisuuden investointien kaavoitusta sekä lisääisivät Suomen tuottavuutta ja houkuttelevuutta investointien kohteena.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistamisessa tulee asettaa etusijalle kaavoitusprosessien sujuvoittaminen. Kirjataan lakiin enimmäisaika kaavoitusprosessin kestolle ja kevennetään vähämerkityksellisten kaavojen käsittelyä. Viranomaisilla tulisi olla velvoite ilmoittaa arvio kaavamennettelyn kestosta. Myös liian yksityiskohtaisista rakentamista koskevista määräyksistä tulee luopua. Viranomaisten kanssa asiointiin on voitava tapahtua yksikanavaisesti, digitaalisesti ja monikielisesti. Ilmoitusmenettelyä on sovellettava ympäristöluvan hakemisen sijaan nykyistä laajemmin EU-lainsäädännön niin salliessa.

Rajoitetaan rakennushankkeiden valitusaikoja ja velvoitetaan kunnat on kaavoittamaan riittävästi tonttimaata sitomalla kaavoitusvelvoite valtion rahoitukseen. Lupaprosessien määräajasta tulee säätää laissa ennakoitavuuden ja investointivarmuuden lisäämiseksi. Kaavoitus, maankäyttö ja liikenteen infra tulisi sijoittaa samaan hallinnolliseen kokonaisuuteen.

Merkittävä osa esimerkiksi ilmastotavoitteita toteuttavista investoinneista on tehtävä 2020-luvun aikana. Nykyinen kuormittunut investointien lupa- ja valituskäsittely lykkää kuitenkin hankkeiden toteutusta vuosilla eteenpäin ennen lainvoimaista päätöstä.

Tulevan hallituksen on myös edistettävä ydinvoiman lisärakentamista. Ydinenergialainsäädäntö ja Säteilyturvakeskuksen luvituskäytäntö on uudistettava jo seuraavan hallituskauden alkupuolella siten, että sääntely edistää ydinvoiman rakentamista, tunnistaa sarjavalmistettävät ydinreaktorit ja edistää niiden kehitystä ja käyttöönottoa Suomessa. Pienet modulaariset ydinreaktorit (SMR) ovat lupaava ratkaisu paitsi sähkön, myös kaukolämmön tuotantoon.

Luvituksen ohella on tärkeää tukea TKI-toimintaa sekä verovähennysinstrumentilla että suorien tukien avulla. Business Finlandin avustusvaltuudet on pidettävä riittävällä tasolla, sillä nimenomaan TKI-tuet ovat toimivia yritystukia, jotka hyödyttävät yhteiskuntaa laajasti.

Ei saa unohtaa myöskään rakennusinvestointeja ja kaupungistumisen tukemista. Viime vuosina kasvukeskuksiin kohdistuva asuinrakentaminen on ollut riittävän vilkasta, mutta täytyy pitää huolta siitä, että sama jatkuu tulevaisuudessakin, tosin kuin 2000-luvun alkupuolella. Suomessa on kaupungistumisen tuomissa kasautumishyödyissä edelleen potentiaalia, ja pääkaupunkiseudun täytyy pärjätä kilpailussa muiden Pohjois-Euroopan metropolien, kuten Tukholman, Kööpenhaminan ja Berliinin, kanssa. Riittävä rakentaminen kasvukeskuksiin hillitsee asuntojen kallistumista ja tukee myös työmarkkinoita helpottamalla työvoiman liikkuvuutta sinne, missä työn kysyntä on suurin.

(3) Työllisyystoimet ja paikallinen sopiminen

Vahvistetaan julkista taloutta nostamalla työllisyysastetta esimerkiksi uudistamalla ansiosidonnaista työttömyysturvaa sekä lyhentämällä että porrastamalla. Lisäksi tulee mahdollistaa paikallinen sopiminen kaikille yrityksille. Paikallisen sopimisen avulla on voitava poiketa myös yleissovista työehtosopimuksista ja sopia toisin yritys- ja työpaikkakohtaisesti. Yleissovivat työehtosopimukset toimitivat silti jatkossakin toisin sopimisen vapauden perälautana. Lisäksi tulisi poistaa työeläkekarttuma ansiosidonnaisilta työttömyysjaksoilta. Se olisi enemmänkin säästötoimi kuin tuottavuustoimi, mutta se osaltaan pienentäisi painetta kokonaisveroasteen nostoon, mikä heijastuisi myös tuottavuuteen kielteisesti pitkällä aikavälillä.

Kasvun edellytykset kietoutuvat toisiinsa. Jotta investoinnit kannattavat, tarvitaan työntekijöitä, eli osaamisperusteinen maahanmuutto on kaiken lähtökohta. Samaan aikaan tarvitaan kuitenkin myös kannustava toimintaympäristö sekä verotuksen, luvituksen että sosiaaliturvan osalta, jotta työllisyyskasvun ja investointien edellytykset toteutuvat.

Tuottavuuden näkökulmasta työvoiman täytyy olla myös riittävän korkeasti koulutettua. Osaaminen on Suomen tärkein globaali kilpailuetu, johon voimme vaikuttaa omin päätöksin. Koulutustason lasku pitää saada taistamaan, ja koulutukseen tulee panostaa sekä perusopetuksen resurssien että esimerkiksi korkeakoulujen opiskelupaikkojen lisäämisen kautta.

Lyhyellä aikavälillä koulutukseen panostaminen kuitenkin synnyttää myös isoja kustannuksia. Oikein toteutettuna koulutuspanostukset kyllä auttavat varmasti myös julkista taloutta, mutta silloin aikajänne on helposti pikemminkin vuosikymmeniä kuin vuosia. Korkeakoulutuksen lisäämisestä syntyvää painetta julkiselle taloudelle voitaisiin helpottaa ottamalla käyttöön maltilliset lukukausimaksut, jotta opiskelijat osallistuisivat osittain oman koulutusinvestointinsa kustantamiseen.

Keskuskauppakamari

Jukka Appelqvist

Mahdollisuuksien mukaan kuvattaa arvio toimenpiteiden vaikutuksista talouskasvuun ja julkiseen talouteen sekä näiden arvioiden taustalla olevat (tutkimus)lähteet.

-

Appelqvist Jukka
Keskuskauppakamari